

Prawo azjatyckie

Kraje azjatyckie i prawo międzynarodowe

Michał Kłaczyński, LL.M.

SGH - 27/02/2010

Prawo międzynarodowe

- Podmioty prawa międzynarodowego (państwa, organizacje międzynarodowe);
- Za najważniejszy dokument uważana jest Karta NZ (ONZ) określająca podstawowe zasady (np. zakaz agresji, zakaz grożenia użyciem siły, zakaz mieszania się w sprawy wewnętrzne innych państw, nakaz pokojowego rozwiązywania sporów);
- Wzajemne zobowiązania państw (i organizacji międzynarodowych), podmioty prywatne są beneficjentami ale nie podmiotami pr. międz.

Źródła prawa międzynarodowego

- **Umowy międzynarodowe**
- Zwyczaj
- Orzecznictwo sądów
- Doktryna

Multicentryczność

- “Powszechne” prawo międzynarodowe
- Systemy regionalne
- Dwustronne umowy międzynarodowe

Istotne dla nas

- Ochrona rynku przed importem (WTO, prawo europejskie)
- Umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania
- Umowy o ochronie inwestycji
- Własność intelektualna (WTO/TRIPS)

Handel międzynarodowy

Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu
(*General Agreement on Tariffs and Trade*) - **GATT** (1948
– 1994)

Zadaniem GATT była liberalizacja handlu m

Najważniejszym osiągnięciem GATT było 10-krotne
obniżenie przeciętnego poziomu ceł.

Podstawowe zasady GATT

zasada niedyskryminacji i równego traktowania;

klauzula najwyższego uprzywilejowania (przywilej dany jednemu państwu rozciąga się na inne państwa; wyjątkiem są strefy wolnego handlu i unie celne)

klauzuli narodowej (traktowanie na równi towarów importowanych do kraju z towarami krajowymi)

zasada wzajemności;

zasada możliwości interwencji handlowej (za jedyny instrument interwencyjny zostały uznane cła).

Światowa Organizacja Handlu

- Powstała 1 stycznia 1995 r. (Porozumienia z Marakeszu), 153 krajów członkowskich;
- organizacja międzynarodowa (międzyrządowa) z siedzibą w Genewie

Zadania - liberalizacja międzynarodowego handlu dobrami i usługami, prowadzenie polityki inwestycyjnej wspierającej handel, rozstrzyganie sporów dotyczących wymiany handlowej, przestrzegania praw własności intelektualnej.

Kraje przystępujące do WTO zobowiązane są do dostosowania wewnętrznego ustawodawstwa do norm Światowej Organizacji Handlu oraz udzielania koncesji handlowych podmiotom zagranicznym (zarówno w zakresie wymiany towarowej jak i świadczenia usług)

WTO

W ramach WTO istnieje ok. 60 umów międzynarodowych, w tym najważniejsze to:

- Umowa ustanawiająca WTO
- Wielostronne umowy dotyczące handlu towarami w tym GATT 1994
- GATS (General Agreement on Trade in Services)
- TRIPS (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)
- DSU (Dispute settlement)

WTO

Niedyskryminacja: klauzula MFN (najwyższego uprzywilejowania), **klauzula narodowa**

Wzajemność

Wiążące zobowiązania - zakaz jednostronnej zmiany warunków, obowiązek negocjowania z pozostałymi państwami

Przejrzystość - obowiązek publikowania przepisów dotyczących handlu, obowiązek raportowania do WTO

Preferencje i ochrona rynku: tylko wyjątkowo (kraje rozwijające się, ochrona konkurencji)

WTO

Podejmowanie decyzji - jeden głos na każdy kraj

Głosowania nigdy dotąd nie przeprowadzono,
wszystkie decyzje podejmowane są na zasadzie
konsensusu (czasochłonna procedura)

Rozwiązywanie sporów – **Dispute Settlement Body**

WTO

- Skarga, Konsultacje i mediacje, Rekomendacja (*panel report*), Decyzja DSB (jeśli nie było odwołania), Rekomendacja (*appeal report*), Decyzja DSB (łącznie ok. 1,5 roku)
- Jeśli państwo członkowskie nie stosuje się do postanowień decyzji - ma obowiązek zapłacić odszkodowanie lub wynegocjować inne zadośćuczynienie z drugą stroną
- W braku porozumienia, państwo poszkodowane zwraca się do DSB o zwieszenie obowiązywania zobowiązań państwa poszkodowanego wobec drugiego państwa (przyznawane automatycznie)

Mechanizm ten sprawdza się w przypadku sporów między partnerami o podobnym potencjale ekonomicznym (USA v. EU), ale w przypadku gdy poszkodowane jest małe państwo - większa gospodarka może je zignorować

Ochrona rynku UE

- Środki antydumpingowe – najczęstsze (80%)
- Postępowanie przez Komisją -z urzędu lub na wniosek poszkodowanego przemysłu (25%)
- Decyzja konsultowana z Komitetem Antydumpingowym (1 głos dla każdego Państwa Członkowskiego)
- W braku konsensusu – decyzja Rady
- Cła antydumpingowe - 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 5 lat (w praktyce jest to 5 lat + 1 rok na "przeгляд" + 5 lat)

Ochrona rynku UE

- Warunkiem wprowadzenia cła antydumpingowego jest wykazanie łącznego zaistnienia warunków:
  - miał miejsce import po cenach dumpingowych,
  - unijni producenci podobnego towaru ponieśli rzeczywistą szkodę lub zagraża im wyrządzenie takiej szkody, bądź też istotnie może być opóźniony rozwój danego sektora w UE,
  - związek przyczynowo-skutkowy między ww. zjawiskami,
  - nałożenie środków antydumpingowych jest w interesie UE (interes konsumentów, importerów, sieci handlowych).

Ochrona rynku UE

- Zasada mniejszego cła (*lesser duty rule*) polega na ustaleniu ostatecznego cła antydumpingowego na podstawie niższej z marży dumpingu (*dumping margin*), albo na podstawie marży szkody (*injury margin*)
- **Marża dumpingu** - różnica ceny po jakiej dany (lub podobny) towar sprzedawany jest w kraju swojego pochodzenia, a ceną po jakiej jest eksportowany do Unii Europejskiej.
- **Marża szkody** - różnica ceny po jakiej producenci unijni chcieliby sprzedawać swoje towary tak, by zapewniało im to rozsądny zysk a ceną po jakiej oferowany jest w krajach Unii Europejskiej podobny towar importowany (cena producenta + koszty transportu/logistyki + zwykłego cła)

Ochrona rynku UE v. Chiny

- Chiny nie mają statusu **gospodarki rynkowej** (w postępowaniach antydumpingowych w UE)
- Dla wyliczenia skali dumpingu stosowany jest tzw. "analogiczny rynek" (*analogue market*) - arbitralnie wybierany przez Komisję (zwykle Brazylia, Meksyk, USA) - gdzie koszty produkcji są wyższe niż w Chinach
- W konsekwencji Komisja może niemal zawsze wykazać istnienie dumpingu w sprawach dotyczących Chin

Ochrona rynku UE

Środki antysubsydjne (*countervailing duties*)

- Eksporter towarów na rynek UE korzysta z finansowego wsparcia swojego rządu (dotacje, preferencje, umorzenia długów)
- Tylko **subsydia specyficzne**, dla przedsiębiorstw związanych z eksportem
- Przesłanki: (i) udzielenie przez rząd albo inną instytucję publiczną wkładu finansowego lub wsparcia dochodowego bądź cenowego oraz (ii) uzyskanie korzyści przez adresata pomocy

Ochrona rynku UE

- Procedura analogiczna do antydumpingowej
- Przed wszczęciem postępowania Komisja zwraca się do rządu państwa subsydiującego o wyjaśnienie i z propozycją porozumienia
- Umorzenie postępowania jeśli dane subsydium nie ma istotnego wpływu na rynek UE
- Subsydia dozwolone: ochrona środowiska, rozwój obszarów zacofanych, badania naukowe, niektóre formy wspierania rolnictwa.

Ochrona rynku UE

- Cło wyrównawcze ustalane jest na okres pięciu lat z opcją przedłużenia
- Wysokość cła wyrównawczego ustalana jest zgodnie z zasadą tzw. **mniejszego cła** (niższe od wartości subsydium, o ile to wystarczy aby zniwelować szkodę przemysłu UE)
- Alternatywnie - porozumienia pomiędzy UE a subsydiującym rządem (zniesienie subsydium) lub samym eksporterem (podniesienie ceny, wycofanie z rynku UE)

Ochrona rynku UE

- Środki ochronne przed nadmiernym przywozem (*safeguard measures*)
- Rzadko stosowane, do czasu poprawy sytuacji – gdy szybki wzrost importu zagraża producentom UE
- Mają zapewnić czasową, ale bardzo szybką ochronę unijnych producentów
- Postępowanie prowadzi Komisja Europejska na wniosek Państwa Członkowskiego
- Decyzję podejmuje Rada UE

Ochrona rynku UE

- Warunki wprowadzenia:
  - Niebezpieczne dla producentów UE trendy (import, ceny),
  - Poważna szkoda producentów UE
  - Związek przyczynowy pomiędzy importem a stratami,
  - Interes Unii Europejskiej jako całości (brana jest pod uwagę sytuacja konsumentów).

Dodatkowe opłaty celne

Ograniczenia ilościowe (kontyngent bez opłat, ale powyżej limitu zakaz importu).

Ochrona inwestycji

- Środki dyplomatyczne
  - W przeszłości uzyskanie odszkodowania za szkodę wyrządzoną inwestorowi przez obce państwo wymagało interwencji państwa ojczystego
- Investment Treaties
  - Obecnie umowy o ochronie inwestycji pozwalają inwestorowi skarżyć państwo przyjmujące przed arbitrażem

Umowy o ochronie inwestycji

- **Bilateral Investment Treaties**
  - ponad 2500 umów (BIT) na świecie
  - Polska ma umowy z większością krajów azjatyckich
- **Multilateral Investment Treaties**
  - NAFTA i niektóre umowy o strefach wolnego handlu
  - Energy Charter Treaty
- **ICSID (Washington) Convention of 1965**
  - Większość sporów inwestycyjnych jest rozstrzygana przed ICSID

Arbitraż inwestycyjny

- Inwestor
- Umowa między Chinami a Polską
  - osoba fizyczna będąca obywatelem jednej ze stron, która dokonała inwestycji na terytorium drugiego państwa
  - osoba prawna utworzona na podstawie prawa jednej ze stron i z siedzibą na terytorium tej strony, która dokonała inwestycji na terytorium drugiego państwa

Arbitraż inwestycyjny

- Inwestycja
  - Większość umów definiuje inwestycję szeroko:
    - (i) ruchomości, nieruchomości i prawa rzeczowe;
    - (ii) spółka, udziały lub akcje;
    - (iii) roszczenia pieniężne i niepieniężne;
    - (iv) własność intelektualna;
    - (v) prawa nabyte na podstawie przepisów lub kontraktu;
    - (vi) licencje i koncesje nabyte na podstawie prawa.

Arbitraż inwestycyjny

- Działanie państwa
  - jakiegokolwiek władzy państwowej (w tym działalność prawodawcza lub regulacyjna)
  - dowolnej jednostki, w tym przedsiębiorstw państwowych
  - również zaniechanie działania
  - związek przyczynowo skutkowy działania państwa i szkody
  - Nie ma potrzeby wykazywania winy lub niedbalstwa

Arbitraż inwestycyjny

- Klauzula narodowa/najwyższego uprzywilejowania
- Minimalny standard traktowania (sprawiedliwe traktowanie, pełna ochrona i bezpieczeństwo)
- Wywłaszczenie za odszkodowaniem
- Swoboda prowadzenia działalności, w tym wyznaczania zarządu spółki i transferowania zysków

Arbitraż inwestycyjny

- Procedura - Arbitraż
  - ICSID Arbitration Rules (Washington Convention).
  - Inne np. ICC
- jako wyjątek, orzeczenia ICSID
  - nie podlegają zaskarżeniu do sądów krajowych, ale przez specjalny międzynarodowy komitet